

Posudek bakalářské práce Daniely Jelínkové *Továrna a její oběti v české literatuře druhé poloviny 19. Století*.

Práce věnovaná fenoménu továrny v literatuře je nepříliš rozsáhlou prací, která nijak nepřekvapuje a nijak hluboce neanalyzuje tento pozoruhodný fenomén. Soustředí se spíše tematický popis narativních situací románů J. K. Šlejhara a M. A. Šimáčka. Studentka využívá k několik málo studií a jedinou cizojazyčnou práci, kterou včleňuje do svých úvah, je pozoruhodná fenomenologická kritická práce *Perfektnost techniky* původně poprvé vydaná v roce 1946, která byla nedávno přeložena do češtiny. Opírá se hlavně o sémiotickou analýzu prostoru Vladimíra Macury a historicky o práci Otto Urbana *Česká společnost 1848-1918*. Škoda že pro vytváření historického kontextu nevyužila nové syntetické práce o 19. století Milana Hlavačky a kol. *České země v 19. století. Proměny společnosti v moderní době*, která se hojně věnuje průmyslu. Úkolem oponenta je vyzvednout problémy práce a proto si dovoluji na některé upozornit.

Zkoumání prostoru je plodný a efektivní postup literární vědy, a specificky továrna nabízí řadu možností, jak najít nový úhel pohledu a tak i ukázat, proč bylo k bakalářské práci zvoleno právě takovéto téma. Práce žádné nové pohledy nenabízí, je nevzrušivá, jaksi plyne. Pokud se náhodou dotkne nějakého zajímavého aspektu, v podstatě je ponechaný bez komentáře. A text plyne nevzrušivě dál, i přesto, že z dnešního pohledu, by se našel rozhodně o moment, který by si komentář zasloužil. Studentka problému nechává samozřejmě zmizet. Jde o práci bakalářskou, nelze požadovat nějakou zásadní analýzu, ale přece jen sám způsob Macurovy sémiotické analýzy nabízí velké inspirace, jak text hlouběji pochopit. Každou ze stručných popisných kapitol by bylo možno alespoň trochu rozvést. Nebo pozastavit nad tvrzeními sekundární literatury. Např. kratičká kapitola *Továrna a žena*, kde se vlastně srovnává pozitivní vztah ženy k Továrně v Šimáčkově próze a historicky zajímavé tvrzení esejisty 40. let 20. století, že technika odcizuje ženu jejími poslání. Rezultátem kapitoly je poměrně plytké tvrzení o aktuálnosti Šimáčkových románů, neboť řeší skloubení mateřství a zaměstnání. Cílem Šimáčkových realistických sond i žánrových obrázků bylo co nejvíce proniknout do světa dělníků a dělnic, a jen minimální znalost historického kontextu by mohla ukázat, jak málo byla na konci 19. století ženská práce v továrně výjimečná. Konflikt, který se snaží Šimáček předvést zvláště v *Duši továrny*, je mnohem zajímavější. Továrna přes nepříznivé podmínky mohla být pro mnohé ženy prostorem svobody, nezávislosti oproti mnohonásobné svázanosti domácího dělnického krbu. V centru konfliktů stojí sama práce a výdělek a dělnickému prostředí v podstatě cizí měšťanská ideologie mateřství, která se ovšem vehementně hlásí ke slovu u Jüngera. Toto co zde píše je jeden z možných výkladů problému, který se mi hned nabídl po přečtení, ale je možné se dívat ze zcela jiného úhlu pohledu.

Je však důležité, to že studentka uvedené příklady a citace jen minimálně jakýmkoliv způsobem komentuje, spíše je, jak jsem již řekla, jen banálně popisuje. Chybějící metodologie je zřejmá.

Nejdůležitějším problémem z literárního historického a teoretického hlediska je ignorování způsobu, jak je realita továrny vtahována o textů, tedy ignorování toho, že se srovnávají texty různých směřování a zacílení. Realita i přes to, že jde o různé, někdy i blízké typy realistického zobrazování, podrobena výrazné stylizaci a výrazným transformacím, a ty měly být nějak zachyceny a naznačeny.

Práce je psána kultivovaně. Nezatěžují ji problémy s pravopisem. Je však podle mého názoru poněkud chudá. Navrhuji známku mezi velmi dobře a dobře podle obhajoby.

Libuše Heczková